

o negritidi*

leopold sedar sengor

Znam, može mi se oprostiti ideja Negritide belaca i crnaca. Mislim da to nije ni verbalni ni idejni sukob. Negritida je ono što anglofonci podrazumevaju pod izrazom »afrička ličnost«. Pitanje je samo složiti se oko izraza. Jer, zašto su se oni borili za nezavisnost, ako ne da povrate, odbrane i dokažu svoju afričku ličnost? Negritida je, tačnije, crna strana te ličnosti, dok je druga *arapsko-berberska*. U celoj diskusiji, odnosno van pojmovnog, postoji bojazan od otkrivanja jednog kompleksa — od potrebe da se on leči.

Prema tome, Negritida je kolektivna crnačko-afrička ličnost. Interesantno je slušati kako nas neki optužuju za rasizam. Negritida, u stvari, ne predstavlja rasizam. Ako se na početku pokazala u tom svetlu, to je zato što se pojavila kao izraz antirasizma, kako je primetio Žan Pol Sartr u *Crnom Orfeju*. U stvari, Negritida je humanizam.

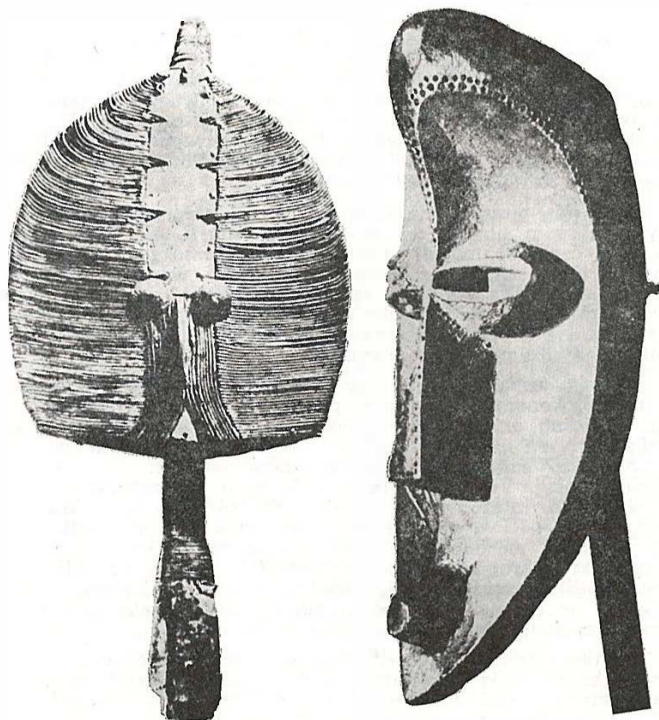
Bilo bi apsurdno negirati da postoji crna rasa, melezi koji potiču od arapskih Berbera i Koisana. Međutim, za nas rasa nije jedan entitet: jedna supstanca. Ona je proizvod geografije i istorije; odnosno, to je geografija modifikovana istorijom. Ona nije ništa manje jedna stvarnost, ali ne u shvatanju Hitlera ili Tejar d' Šardena.

Prema tome, Negritida je skup kulturnih vrednosti crnog sveta, onako kako se one ispoljavaju u životu onako kako su otelotvorene u institucijama i delima Crnaca. To je jezgro stvarnosti. Nismo mi izmislili izraze »crnačka umetnost«, »crnačka muzika«, »crnački ples«. Nismo mi izmislili zakone »participacije«. Evropski belci su to učinili. Naša jedina briga, još od perioda 1932. do 1934, bila je da preuzmemo tu Negritidu, da je živimo i, pošto je sprovedemo u život, da joj probudimo smisao, da bismo je kasnije predstavili svetu kao bočni kamen u izgradnji Civilizacije Univerzuma, koja će biti zajedničko delo svih rasa, različitih civilizacija — ili, pak, to neće biti.

U tome se ogleda humanizam otvorene Negritide. Ona je obogaćena jedinstvenim uticajem evropske civilizacije, koju je i sama obogatila. Humanizam u 20. veku »panljudske konvergencije« ne bi postojao bez trgovine srca i duha, u »davanju i primanju«.

Prevela s francuskog Daša Šašić-Drndić

Liberte 1: Negritida i humanizam, Editions du Seuil, 1964, str. 8.

levo: mahongwe, bakter; desno: babangi, maska

putevi emancipacije afrike

ivan iveković

I.

I pored napora koje je ulagala u ovih petnaestak godina, koliko je vijek samostalne egzistencije većine njezinih država, nezavisna Afrika nije uspjela isplivati iz ekonomskih, socijalnih i političkih poteškoća s kojima se veoma rano sukobila.

Kada je još 1962. godine profesor René Dumont izašao s javnom konstatacijom da je »Afrika loše krenula« (*L'Afrique Noire est Mal Partie*' le Seuil, Paris), čitav je kontinent bio zahvaćen burom negodovanja i protesta. Čak su se neki državni našli ponukani da oštro opovrgnu njegove tvrdnje. Kada je to isto, svega devet godina kasnije, s matematičkom tačnošću i uz obilje podataka dokazao mladi egipatski ekonomist Samir Amin (*L'Afrique de l'Ouest bloquée*, Ed. de Minuit, Paris 1971.), jedva da se našao netko tko bi slegnuo ramenima. Dok je Dumont dokazivao da je Afrika »loše krenula« jer ne poklanja dovoljno pažnje poljoprivrednom razvoju (»nezavisnost je donijela koristi samo stanovnicima gradova«), dotle je Amin, analizirajući privrednu politiku »umjerenih« (ekonomski liberalizam) i »radikalnih« režima (državni intervencionizam u privredi) Zapadne Afrike, došao do pesimističkog zaključka da su svi pokušaji ekonomskog razvoja propali, jer je »nemoguće planirati razvoj koji u potpunosti zavisi od uvjeta inozemne potražnje i stranog kapitala«. Rezultat takvog stanja bilo je relativno i apsolutno zaostajanje nerazvijenih zemalja Afrike za industrijski razvijenim svijetom. Čak i za »najuspešnije« privrede liberalnog tipa, koje se, inače, često ističu kao »primjer«, kao u Obali Bjelokosti, nemoguće je govoriti o autentičnom i nezavisnom razvoju, već je, kako kaže Amin, u najboljem slučaju riječ o »razvoju nerazvijenosti«. Bilo kako bilo, nijedna se zemlja Tropske Afrike ne može pohvaliti da se u potpunosti oslobodila inozemnih zavisnosti: bilo neposrednih, u slučajevima kada strani kapital i dalje kontrolira unutrašnje privredne tokove, bilo posrednih — u zemljama koje su dobrim dijelom etatizirale svoju ekonomiku, ali koje su na međunarodnim tržištima, budući da su prinuđene uvoziti zapadnu tehnologiju, putem mehanizama nejednake razmjene i dalje izložene eksploataciji tog izvan kapitala.

Uporedo s rastućim ekonomskim teškoćama ubrzavala se i klasna diferencijacija stanovništva novooslobođenih zemalja. Zapravo, postepeno je izvršena afrikanizacija eksploatacije, dok su pravi vlasnici sredstava za proizvodnju i sredstava prometa i dalje ostali u inozemstvu. Uloga posrednika u toj eksploataciji pripala je malom sloju domaće buržoazije, kompradorskog ili etatističkog tipa, koji je pupčanom vrpcom vezan za strani kapital, od čijih mrvica živi. Vlast je delegirana iz neokolonijskih ekipa, proizšlih iz tih sektora buržoazije (ili, da budemo precizniji, u najnerazvijenijim zemljama tog područja: ti sektori buržoazije su se razvijali iz neokolonijskih ekipa koje su poslije političke nezavisnosti preuzele vlast).

Evo kako taj proces opisuje pokojni Amilcar Cabral, rukovodilac narodnooslobodilačkog pokreta u Gvineji-Bisao: »Kolonijalna situacija koja ne omogućava razvoj domorodačke pseudoburžoazije i u kojoj, općenito govoreći, narodne mase nisu dostigle neophodnu razinu političke svijesti prije fenomena nacionalne nezavisnosti — pruža sitnoj buržoaziji povjesnu mogućnost da stane na čelo borbe protiv strane dominacije... (međutim) njezina je prirodna tendencija da se pretvara u pravu buržoaziju, da omogućuje razvoj birokratske i posredničke buržoazije... U neokolonijskoj situaciji sve to dovodi do izdaje ciljeva nacionalno oslobođenja«. I tada, kako kaže Cabral, pred sitnom buržoazijom otvaraju se dva puta: prvi — suradnja s imperijalizmom, dok drugi — revolucionarni put — zahtjeva od sitne buržoazije da izvrši samoubojstvo kao klasa i da se potpuno identifikira s najdubljim aspiracijama radnih slojeva (*Revolution in Guinea, Stage 1*, London 1969). O